

نامه به سردبیر

ارزیابی پرسشنامه کیفیت تدریس اعضای هیئت علمی علوم پایه: درس زبان انگلیسی

مجید حاجی مقصودی^۱، سید مهدی کلانتر^۲، حسین آقا عقیلی^۳، محمد باقر اولیاء^۴، ابوالفضل برخوردار^۴، محمود نوری شادکام^۵، مسعود میرزایی^۶، محمد حسن احرام پوش^۴، محمدرضا حیدری^۷، مهدی آقاباقری^۸

احتمالهای موجود عدم کارایی بهینه پرسشنامه های مذکور می باشد. با در نظر گرفتن این پیش فرض در گام اول پرسشنامه "ارزشیابی کیفیت تدریس اعضای هیئت علمی علوم پایه توسط فراگیر" در کارگروه تخصصی ارزشیابی هیئت علمی مورد بررسی دقیق قرار گرفت و با توجه به اصول طراحی، اجرا و ارائه بازخورد نظیر آنچه در سیف (۲۰۱۳) و درنیه و تاگوچی (۲۰۰۹) آمده؛ موارد زیر جهت اصلاح به معاونت آموزشی دانشگاه اعلام گردید.

در حال حاضر ارزشیابی اعضای هیئت علمی از طریق فرمهای مدون وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در تمامی دانشگاه های تابعه در حال انجام است. با توجه به اینکه در بعضی موارد نتایج اعلام شده به اعضای هیئت علمی با انتظارات آنها مطابقت ندارد و از سوی دیگر گروهی از دانشجویان براین باورند که نتایج ارزشیابی کیفیت تدریس که از طریق پرسشنامه هایی که توسط آنها پر می شود تأثیری در روند تشویق یا تذکر به اساتید مربوطه ندارد؛ لذا یکی از

۱. استادیار، مرکز تحقیقات تروما، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.
۲. استاد، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.
۳. دانشیار، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.
۴. استاد، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.
۵. دانشیار، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.
۶. دانشیار، دانشکده مرکز تحقیقات قلب و عروق، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.
۷. معاون مدیر آموزشی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.
۸. مربی، دانشکده پرستاری میبد، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.

فرم شماره یک : پرسشنامه نظر خواهی از نحوه تدریس نظری استاد (بالینی و علوم پایه

دانشجوی گرامی:

به منظور بالا بردن سطح آموزش دانشگاه و استفاده بیشتر از امکانات آموزشی و نظر خواهی درباره تدریس اساتید محترم ، خواهشمند است با در نظر گرفتن این واقعیت که خداوند متعال ناظر بر اعمال و نیات ماست ، بدون توجه به مسائل شخصی ، به سوالات ذیل (با زدن ضربدر * در دستور مربوطه جواب دهید.

بدیهی است پاسخهای واقع بینانه شما در مجموع اطلاعات با ارزش و سازنده ای برای استادان و مسئولین دانشگاه فراهم ساخته و در موارد مقتضی از آن استفاده خواهد شد

نام درس	نام استاد	شماره دانشجویی

	ضعیف ^۲	متوسط	خوب	عالی
۱				قدرت تفهیم و انتقال مفاهیم درس ^۳
۲				میزان تسلط در موضوع درس
۳				روش تدریس
۴				میزان علاقه استاد به استفاده از وسایل کمک آموزشی (در صورت وجود امکانات) ^۴
۵				میزان علاقه استاد به امر تدریس
۶				علاقه و رغبت در رفع مشکلات علمی دانشجویان
۷				میزان پذیرش نظرات دانشجویان در رابطه با درس
۸				میزان رعایت نظم و ترتیب در فعالیتهای آموزشی ، حضور در کلاس و طول زمان کلاس
۹				میزان رعایت سرفصل های دروس تعیین شده از طرف ستاد انقلاب فرهنگی ^۵
۱۰				میزان ارائه مطالب و اطلاعات جدید
۱۱				ارائه کاربرد علمی مطالب تدریس شده ^۶
۱۲				میزان تاثیر تکلیف تعیین شده
۱۳				میزان معرفی منابع و مآخذ در رابطه با درس
۱۴				میزان نتیجه گیری از دروس آزمایشگاهی و کارگاهی (در صورت وجود امکانات)

ارزشیابی دانشجو از خود

۱				میزان فعالیت در این درس نسبت به سایر دروس
۲				میزان علاقه به این درس
۳				میزان علاقه در گذراندن درس دیگری با این استاد
۴				میزان دقت در جواب دادن به سوالات این پرسشنامه

تذکر : چنانچه نظرات سازنده ای پیرامون مسائل آموزشی دانشگاه و کار اساتید دارید در پشت این برگ قید نمایید.

جدول ۱: برخی از مشکلات پرسشنامه فوق و پیشنهادات به منظور اصلاحات

پیشنهاد	اشکال
برای ارزشیابی اساتید پایه و بالینی پرسشنامه های مجزا تدوین شود.	۱ کیفیت تدریس نظری اساتید پایه و بالینی از نقطه نظر آموزش، ماهیت هایی کاملاً متفاوت دارند.
گزینه نظری ندارم میتواند اضافه شود.	۲ طیف لیکرت لازم است به صورت ۵ آیتمی باشد.
طراحی جدید بر این اساس صورت گرفته است.	۳ پرسشنامه های استاندارد معمولاً دارای بعد یا خرده مقیاس هستند.
کوتاهی و بلندی گویه ها باید به یک شیوه باشد.	۴ بهتر است سبک نگارشی گویه ها یکسان باشد.
پرسشنامه نظرسنجی فراگیر متمایز طراحی شود.	۵ در بعضی موارد عدم صلاحیت نظر دانشجو وجود دارد.
از طریق برگزاری جلسات پنل تخصصی قابل حل است.	۶ اشکالات نگارشی گویه ها باید اصلاح شود (عملی).
پرسشنامه های تخصصی باید تدوین شوند.	۷ بین تعداد آیتمهای ارزشیابی استاد و دانشجو باید تناسب وجود داشته باشد.

جدید بعضی از آیتمها الزامی و بعضی ترجیحی خواهد بود که نسبت به نظر مدیر هر گروه پرسشنامه می تواند فرمول های محاسباتی مجزایی داشته باشد. بعد از چندین دفعه ویرایش در ۴ جلسه پنل تخصصی با اعضای کارگروه و دیگر صاحب نظران، فرمت نهایی مصوب گردید. با توجه به پیشرفتهای الکترونیک در زمینه ارزشیابی و راه اندازی سامانه کارپوشه الکترونیک در دانشکده پزشکی مقرر شد پرسشنامه مذکور در سامانه بارگذاری شده و در مورد کیفیت تدریس درس زبان انگلیسی به عنوان پایلوت حداقل برای ۵۰۰ دانشجو اجرا شده و در ادامه بعد از ارائه نتایج، روایی و پایایی پرسشنامه مخصوصاً روایی سازه ای (construct validity) فرایند مذکور در مورد حیطة های دیگر ارزشیابی هیئت علمی بر اساس برنامه ریزی کارگروه انجام شده و در نهایت نتایج به صورت مرحله به مرحله و جامع به منطقه آمایشی ۷ و وزارت متبوع جهت اصلاح فرمهای موجود ارسال شوند. پرسشنامه طراحی شده جهت بارگذاری در سایت در ادامه ارائه می گردد. ضمناً از طریق آدرس www.DSUT.ir پرسشنامه قابل مشاهده می باشد.

با توجه به موارد ذکر شده نتیجه چند مورد از پژوهش هایی که در این زمینه انجام شده اند، ذکر میگردد. دونگ و همکاران

در گام بعد با در نظر گرفتن ثنوری های موجود در زمینه ارزشیابی آموزشی نظیر آنچه در سیف (۲۰۱۳) آمده، کارگروه تخصصی اقدام به طراحی پرسشنامه جدید در این زمینه کرد. بر اساس اجماع عمومی اعضای کارگروه یکی از الزامات اصلی در این قبیل پرسشنامه ها طراحی بعد یا خرده مقیاس است. در نتیجه در طراحی اولیه، پرسشنامه ای با سه بعد پیشنهاد گردید تا بتوان کیفیت تدریس عضو هیئت علمی را در سه بعد

۱. شناختی (cognitive)

۲. فراشناختی (metacognitive)

۳. روانی-اجتماعی (psychosocial)

مورد ارزیابی قرار داده و سپس با جمع این سه بعد بازخورد کلی و تفکیکی را به استاد اعلام کرد در این راستا از راهکارهای علوم دیگر مثلاً علوم اجتماعی نظیر د و اس (۲۰۱۳) نیز بهره گرفته شد.

در گام بعد با عنایت به استاندارد ها و شاخص های حوزه آموزش دانشجوی اعتباربخشی مؤسسه ای، سه بعد مذکور و پرسشنامه های مشابه موجود لاتین و فارسی اقدام به گویه سازی تفکیکی گردید. با توجه به اینکه در هر گروه آموزشی شاخص های مشترک و متمایزی وجود دارند، در نتیجه در پرسشنامه

اکثریت اعضای تیم آموزش بر این عقیده بوده اند که هرچند فرایند مذکور تا حدودی غیر انعطاف پذیر می باشد ولی با مشارکت اعضای تیم آموزش در این فرایند تا حدود زیادی از مشکلات آن کاسته خواهد شد.

مازاکارو و همکاران در سال ۲۰۱۶ با استفاده از ابزاری که دستیاران گروه اطفال را در زمینه کیفیت تدریس مورد سنجش قرار می داد، کیفیت تدریس اعضای هیئت علمی همین گروه را مورد سنجش قرار دادند. این ابزار در ۷ بعد متفاوت کیفیت تدریس را مورد ارزیابی قرار می داد که این ابعاد عبارتند از روش تدریس، بازخورد، نظارت، بهبود کیفیت، حرفه ای گری، استقلال، ارتباطات، پزشکی مبتنی بر شواهد. در پایان این نتیجه به دست آمد که استفاده از ابزار موجود برای هدف ذکر شده از کفایت لازم برخوردار می باشد.

تمن و همکاران در سال ۲۰۱۶ در مطالعه طولی که اساس آن تحلیل عامل گویه های ابزار موجود در زمینه ارزشیابی هیئت علمی در موارد ارزشیابی هیئت علمی از همکار و دستیار از عضو هیئت علمی بود به این نتایج رسیدند که شایستگی کلی دستیار از بین همه آیتمها بیشترین توافق و میزان بارگذاری را دارد و بعد از آن مراقبت بالینی و مهارتهای بین فردی حائز شرایط ذکر شده هستند.

در سال ۲۰۱۵ در پژوهشی که به صورت مرور تحلیلی در مورد فرمهای مورد استفاده در ارزشیابی هیئت علمی بود به این نتیجه رسیدند که هرچند فرمهای موجود در زمینه ارزشیابی هیئت علمی از کفایت نسبی برخوردارند ولی لزوم بازنگری به صورت کلی و مخصوصاً در مورد بعضی از گویه ها به شدت احساس می شود.

هینز و همکاران در سال ۲۰۱۶ در پژوهشی با استفاده از پرسشنامه آن لاین کیفیت تدریس اعضای هیئت علمی را در دانشکده داروسازی مورد بررسی قرار دادند و با توجه به استاندارد های کمیته اعتباربخشی مرکزی سنجح ها را بر اساس ساعت کار هیئت علمی، برنامه های آموزشی، خدمت در جامعه و مسئولیتهای اجرایی مشخص کردند. نتایج بدست آمده حاصل از رضایت نسبی اعضای هیئت علمی از فرایند ارزشیابی و لزوم به روزرسانی ابزارهای موجود در این زمینه بود.

احمد و اصغر در سال ۲۰۱۵ در مطالعه ای که به صورت آمیخته با استفاده از امکانات پژوهشی طرح های کمی و کیفی و ابزارهای موجود نظیر پرسشنامه، مصاحبه و تحلیل های کمی آماری انجام داده اند به این نتیجه رسیدند که نگرش کلی تیم آموزش در مورد ارزشیابی ها مثبت بوده و خواستار ادامه روند پیشنهادی بوده اند.

References:

- 1- Ahmed, A, Asghar J. *An investigation into Annual Faculty Evaluation Process of EFL teachers in the Middle East: challenges for leadership & management*. Theory and Practice in Language Studies. 2015; 5(6): 1140-50.
- 2- Dörnyei, Z, Taguch T. *Questionnaires in second language research: Construction, administration, and processing*. London: Mahwah; New Jersey; 2003.
- 3- Duong, T-VT., Do T-D, Nguyen N-P. *Exploiting faculty evaluation forms to improve teaching quality: an analytical review*. London: UK: Paper presented at the Science and Information Conference; 2015.
- 4- Haines ST, Sicat BL, Haines SL, MacLaughlin EJ, Van Amburgh JA. *Processes and metrics to evaluate faculty practice activities at US Schools of Pharmacy*. American journal of pharmaceutical education. 2016; 80(4): 60.

- 5- Mazzaccaro M., Richard J., Rooney M., Donoghue M., Elaine A. *A Milestone-Based System of Pediatric Faculty Evaluation: They Aren't Just for Residents Anymore*. 2016.
- 6- Saif A. *Constructing measurement instruments for research variables in psychology and education, test and questionnaire (in Persian)*. Tehran: Didar Publications; 2013.
- 7- Saif, A. *Educational measurement, assessment, and evaluation (6th Ed.) (In Persian)*. Tehran: Doran Publications; 2013.
- 8- Teman NR, Minter RM, Kasten SJ. *Utility of factor analysis in optimization of resident assessment and faculty evaluation*. The American Journal of Surgery. 2016; 211(6): 1158-1163.
- 9- Faculties. Evaluation team agenda, aban 28th, 1395.